

Nr 218.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av viss del av Abisko nationalpark till svenska turistföreningen; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för socialdepartementet och jordbruksdepartementet anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg:

I en den 6 december 1935 dagtecknad skrift har *svenska turistföreningen* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att de områden, som föreningen för närvarande nyttjade för turist-

stationsanläggningen vid Abisko i Jukkasjärvi socken, finge av föreningen förvärfvas med äganderätt.

Ifrågavarande områden äro belägna inom Abisko nationalpark, som tillkom enligt beslut av 1909 års riksdag. Gränserna för nationalparken hava fastställts i Kungl. Maj:ts skrivelse den 21 januari 1910 (nr 30/1910).

Turistföreningen disponerar för närvarande vid Abisko två intill varandra belägna områden, det ena omfattande 5,33 hektar, det andra 38,06 hektar. Det mindre området, beläget utmed järnvägen Gällivare—Riksgränsen och nordost om densamma, uppläts till turistföreningen för avgiftsfritt nyttjande genom kammarkollegiets utslag den 15 oktober 1907. Efter upplåtelsetidens utgång år 1932 har upplåtelsen ännu icke förnyats. Det större området, beläget mellan det nyssnämnda, mindre området och Torneträsk, uppläts till turistföreningen genom beslut av Kungl. Maj:t den 4 november 1910 på 25 år, räknat från den 14 mars 1907, mot en årlig avgift av 50 kronor till Abisko nationalparks kassa. Sistnämnda upplåtelse har genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 mars 1932 förnyats på ytterligare 25 år.

Båda nu förevarande områden begränsas i nordväst av Abiskoälven (Abiskojokk). Ett område om 25 meters bredd längs ovannämnda järnväg ingår icke i de av turistföreningen disponerade områdena liksom ej heller ett område invid Abisko kraftstation, belägen vid den punkt, där järnvägen korsar Abiskoälven. De områden, varom nu är fråga, finnas återgivna å en handlingarna i ärendet bifogad kopia av en i september år 1913 av distriktslantmätaren Ernst Leander upprättad karta.

Vid den genom kammarkollegiets utslag den 15 oktober 1907 medgivna upplåtelsen stadgades som villkor, bland annat, att genom upplåtelsen inskränkning icke skedde i lapparnas renbetesrätt eller hinder icke finge uppstå för deras flyttningar.

Vid de av Kungl. Maj:t medgivna upplåtelseerna föreskrevs såsom villkor, bland annat, att turistföreningen skulle vara underkastad stadgandena i lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker ävensom de ytterligare bestämmelser, som för nationalparker vore eller kunde varda i behörig ordning meddelade. Genom nämnda lag har föreskrivits bland annat, att ett områdes egenskap av nationalpark icke skall leda till inskränkning i enskild rätt, som kan vara uppkommen, då området avsättes till nationalpark, eller i de rättigheter till bete, skogsfång, jakt och fiske, som äro lapparna medgivna.

Lapparnas rätt till renbete i Sverige är för närvarande reglerad genom lag den 18 juli 1928 (nr 309). Enligt 2 § 1 mom. nämnda lag äro lappar, som bedriva fjällrenskötsel (fjällappar), berättigade att under varje tid av året uppehålla sig med sina renar bland annat inom Norr-

bottens och Västerbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen. Enligt 1 § 2 mom. innefattar rätt till renskötsel befogenhet för lapp att å de trakter, där han äger uppehålla sig med sina renar, begagna sig av land och vatten till underhåll för sig och renarna.

Av det nu anförda torde framgå, att den rätt, som i princip tillkommer renskötande lappar beträffande lappmarkerna, icke lidit intrång genom de upplåtelse, varom nu är fråga, eller genom avsättandet av en nationalpark vid Abisko.

Till stöd för sin framställning har turistföreningen anført i huvudsak följande:

Bland turistföreningens många olika verksamhetsgrenar hade en av de äldsta varit att söka underlätta färder i den stora svenska ödemarken, fjället. Föreningens åtgärder i detta syfte hade varit anlagda på att för besökaren möjliggöra vandringar eller skidfärder och uppehåll till så låga kostnader som möjligt. För sådant ändamål dreve föreningen bland annat 12 turiststationer i Lappland, Jämtland och Härjedalen, däribland den i Abisko.

Fjällverksamheten i allmänhet och särskilt turiststationerna hade för föreningen inneburit högst betydande ekonomiska uppoffringar. Enbart turiststationerna hade i anläggningskostnader medfört utgifter av föreningens egna medel överstigande en miljon kronor. Brandförsäkringsvärdet utgjorde för närvarande 1,095,000 kronor. Då driften vid anläggningarna städse omhänderhafts med det syftmålet för ögonen, att det gällde att skapa möjligheter till fjällfärder också för den, som icke besatte så stora ekonomiska resurser, samt följaktligen anordningar och priser fått lov att anpassas med hänsyn härtill, hade föreningen icke kunnat påräkna något överskott, som ens kunnat förränta det i anläggningarna nedlagda kapitalet, och föreningen hade sålunda än mindre kunnat göra någon vinst.

Under hela sin tillvaro hade turistföreningen varit hänvisad till att finansiera all sin verksamhet från de inkomster, som inflöte genom medlemmarnas avgifter. Något understöd från det allmänna hade föreningen icke åtnjutit, bortsett från några mindre anslag för speciella ändamål. Föreningen hade icke heller hittills behövt beträda lånevägen annat än tillfälligtvis i avbidan på uppboriden av ledamotsavgifterna. Föreningen hade sålunda för närvarande icke några stående skulder. Vid utgången av år 1935 syntes föreningen kunna beräkna att hava 142,000 medlemmar. Det oaktat hade föreningens ekonomiska ställning under de senare åren i viss mån kommit i ett annat läge. Den utomordentliga utvecklingen på alla områden, som också i hög grad berörde reselivet, ställde ständigt nya och stora krav på föreningen. Samtidigt hade föreningen själv ansett det erforderligt att i allt högre grad inrikta sin verksamhet dels på en mera socialt betonad verksamhet, åsyftande att främja de mindre väl situerade samhällsgruppernas färder, och dels på ett starkare betonande av kulturbygden. Denna utveckling medförde, att turistföreningen trots stegrade inkomster genom fortgående medlemsökning finge allt svårare att ekonomiskt tillgodose verksamheten i fjällen. Även på

detta område stode föreningen emellertid inför nödvändigheten att göra nya, högst betydande insatser. De flesta turiststationerna syntes inom en nära framtid komma att kräva kostsamma ombyggnader, men även högst betydande utvidgningar vore nödvändiga, vilket gällde icke blott turiststationerna utan även de vanliga fjällstugorna.

Om turistföreningen skulle kunna möta de stora krav, som sålunda ställdes på dess verksamhet i fjällen, kunde föreningen icke undgå att beträda lånevägen. Men härför mötte ett oöverstigligt hinder. Föreningen kunde nämligen icke genom in-teckning ställa sina anläggningar såsom säkerhet, eftersom samtliga dessa låge på ofri grund, nämligen krono- eller kyrkojord. Det hade därför för föreningen framstått såsom ett intresse av allra största vikt att söka få av kronan förvärva äganderätten till de markområden, varå turiststationerna och vissa andra anläggningar vore belägna.

Såvitt föreningen kunde förstå, skulle detta icke för kronan innebära något egentligt men. Icke någon av de platser, varå de åsyftade anläggningarna vore belägna, vore lämpad att utnyttjas för annat än turiststationsrörelse, och de olägenheter för kronans intressen, som till äventyrs skulle kunna härflyta av en dylik rörelse, föreläge ju redan nu. Praktiskt sett syntes sålunda icke ur det allmännas synpunkt finnas skäl till invändning mot det ifrågasatta markförvärvet, även om turistföreningen framdeles skulle anse det lämpligt att till annan överlåta någon anläggning, där utvecklingen medfört, att den verksamhet, som föreningen genom sitt pionjärarbete börjat och utvecklat, med större fördel kunde fullföljas under andra former.

Föreningen hade för sina anläggningar fått markupplåtelse på jord av olika kameral natur, såsom renbetesland, kronoöverlappsmark, nationalpark, kronohemman och kyrkojord. Föreningen sökte nu samtidigt i fem särskilda framställningar medgivande att få förvärva markområden för turiststationsanläggningar. Föreliggande framställning gällde turiststationen vid *Abisko*.

Från att ursprungligen hava anlagts såsom en replipunkt för hårdade turister och vana bergsbestigare, hade *Abisko* under åren alltmera utvecklats till ett synnerligen betydelsefullt allmänt centrum för det nord-lappländska reselivet. Av egna medel hade föreningen under åren 1916—1917 utfört en omfattande om- och tillbyggnad av turiststationen och några år senare hade anläggningen iordningställt även för vinterbruk. I turiststationen inginge numera ett tjugotal byggnader och stationen kunde numera mottaga omkring 130 gäster sommartid och 110 vintertid. Sammanlagt hade föreningens kostnader för alla anläggningarna vid *Abisko* uppgått till över 360,000 kronor och anläggningarna vore för närvarande brandförsäkrade till ett värde av 272,000 kronor. Sedan flera år hyste föreningen planer på att företaga en av tiden betingad, omfattande förbättring, modernisering och utvidgning av *Abisko*anläggningen, vilka planer emellertid fått vila i avvaktan på lösning av finansieringsproblemet.

Turistföreningen vore fullt medveten om de invändningar, vilka kunde resas mot dess förevarande framställning. Ett tillmötesgående av framställningen syntes nödvändiggöra ifrågavarande områdes utbrytning ur nationalparken. Det syntes emellertid som om avgörande betänkligheter icke borde behöva möta ur denna synpunkt. Genom att förenin-

gens område genom järnvägslinjen vore avskilt från nationalparkens huvuddel, måste områdets utbrytande framstå såsom mindre ingripande. Det kunde visserligen erinras, att området sträckte sig fram till en särskilt ömtålig punkt i nationalparken, nämligen Abiskojojks berömda kanjon, som under alla omständigheter måste bevaras i orört skick. Emellertid syntes såväl detta som andra eventuella spörsmål ifråga om naturskyddet inom området kunna lösas genom att detta eller delar därav efter utbrytningen gjordes till föremål för fridlysning såsom naturminnesmärke.

Över turistföreningens nu föreliggande framställning hava utlåtanden avgivits den 22 januari 1936 av *vetenskapsakademien*, den 26 november 1936 av *länsstyrelsen i Norrbottens län*, efter hörande av vederbörande *lappfogde*, den 14 januari 1937 av *kammarkollegiet* och den 26 januari 1937 av *statskontoret*.

Vetenskapsakademien har åberopat ett av *dess naturskyddskommitté* införskaffat yttrande av särskild sakkunnig, *professorn T. Lagerberg*, som rörande vegetationens beskaffenhet inom ifrågavarande områden anfört:

Det ifrågavarande området vore till övervägande del bevuxet med subalpin björkskog. Floran i denna skog vore i det hela torftig och utan större intresse. Den myrsträckning, som sköte in i områdets södra del, hyste icke heller en i något avseende märklig vegetation. En betydligt rikare, kalkgynnad flora förekomme emellertid på den lilla myr, som låge omedelbart norr om turistföreningens anläggningar, samt å en sträcka öster om denna mellan Abiskojokk och den väg, som ginge i nordöstlig riktning ej långt från älven. Vegetationen på myren vore dock till stor del sekundär och tillkommen genom invandring. Närmast öster om myren förekomme en ängsmark med viss vegetationstyp, som dock icke innehölle några sällsyntheter.

En särställning i botaniskt hänseende intoge emellertid Abiskojojks östra kanjonbrant norr om järnvägen. Här hade nämligen ett stort antal av de mera exklusiva fjällväxterna funnit en fristad och bland dem flera sällsynta. Det syntes därför högeligen önskvärt, att denna märkliga brant fortfarande finge tillhöra nationalparken. Nordgränsen för det område, som turistföreningen nu önskade förvärva, borde sålunda dragas längs kanjonbrantens övre kant, och först där kanjonbildningen på den ifrågavarande sidan av älven upphörde, föras ned till vattendraget. Om detta undantag gjordes, något som för turistföreningens del knappast syntes innebära någon olägenhet, kunde enligt Lagerbergs mening icke ur naturskyddssynpunkt andragas några skäl mot ett tillmötesgående av turistföreningens anhållan. Det kunde även anmärkas, att just denna del av nationalparken under årens lopp påverkats på ett sådant sätt av den livliga turisttrafiken, att dess fränskiljande från nationalparken av principiella skäl måste förordas.

Naturskyddskommittén har förklarar sig helt instämma i Lagerbergs förslag till begränsning av det till försäljning ifrågasatta området. Då kommittén emellertid ur synpunkten av nationalparkens skydd hyste

starka betänkligheter mot att fri äganderätt medgäves, har kommittén för sin del tillstyrkt den gjorda ansökningen med förbehåll, dels att västgränsen för det till förvärv med äganderätt avsedda området droges på sätt Lagerberg föreslagit, dels ock att detta område eller del därav icke finge av föreningen försäljas eller upplätas utan Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall.

Vetenskapsakademien har instämt i naturskyddskommitténs yttrande.

Lappfogden i Norrbottens norra distrikt har avstyrkt bifall till ifrågavarande ansökning under hänvisning till vad han och lappfogden i Norrbottens södra distrikt gemensamt anfört dels i en handlingarna i ärendet bifogad promemoria angående frågor om försäljning till enskilda av kronomark ovan odlingsgränsen, dels ock i ett yttrande över tre med den föreliggande ansökningen likartade framställningar från turistföreningen.

I princip vore trakterna ovan odlingsgränsen reserverade för lapparnas uteslutande disposition. Äganderättsupplåtelser till enskilda vore därför ur lappväsendets synpunkt icke önskvärda. Det syntes för statsmakterna böra vara angeläget att fasthålla vid rätten att öva tillsyn över verksamhet av enskilda inom de till lapparnas uteslutande begagnande anvisade trakterna ovan odlingsgränsen. Det borde sålunda för myndigheterna vara möjligt att ingripa emot olämpligheter, som kunde förekomma vid nyttjande av rättigheter inom renskötselområdena. Det kunde på olika sätt bliva till olägenhet, om upplåtelser med äganderätt skulle medgivas, genom vilka man från statens sida fränsade sig varje inflytande i fråga om förvaltningen av de försålda områdena. Man skulle ej heller äga säkerhet för att dessa för framtiden komme att omhänderhavas av lämpliga ägare. De principer beträffande nyttjande av kronojord ovan odlingsgränsen, vilka erhållit uttryck i den hittillsvarande lagstiftningen i ämnet, vore för lappväsendets vidkommande av utomordentlig betydelse och borde alltjämt hållas vid makt.

Vad särskilt Abiskoområdet beträffade, syntes turistföreningen knappast kunna komma att erhålla åstundad nytta av ett markförvärv inom nationalparken, om därvid skulle förknippas sådana villkor, som av vetenskapsakademien föreslagits. Ur in-teckningssynpunkt syntes värdet av egendomen icke kunna bliva synnerligen högt.

Länsstyrelsen har tillstyrkt framställningen på vissa villkor och därvid anfört:

Av framställningen att döma skulle turistföreningen önska förvärva hela det av föreningen nu disponerade området av omkring 43 hektar. Enligt vad länsstyrelsen emellertid under hand erfarit av vederbörande lappfogde, vore föreningen närmast intresserad av ett område, som å den handlingarna bilagda kartan ungefärligen begränsats med röda linjer.

Upplåtelser av markområden i fjälltrakterna medförde i allmänhet olägenheter för renskötseln och den nomadiserande lappbefolkningen. För att i görligaste mån tillvarataga lapparnas intressen av ostörd till-

gång på betesmarker och andra nyttigheter hade man genom lagstiftningsåtgärder sökt kringskära möjligheterna till fast bosättning i dessa trakter. Det vore för länsstyrelsen angeläget framhålla, hurusom enligt länsstyrelsens mening upplåtelse av områden mot nyttjande- eller äganderätt endast borde ske i särskilda fall. Merendels nödgades länsstyrelsen ställa sig avvisande mot ansökningar, vilkas bifallande skulle medföra, att markområden undandrogas lapparnas disposition.

Beträffande nu föreliggande ansökan kunde väl mot ett bifall till densamma göras vissa invändningar. Möjligheterna för myndigheterna att ingripa mot ett olämpligt handhavande av turistväsendet och därmed åtföljande störningar för renskötseln bleve, om upplåtelse finge ske med äganderätt, mycket små. Hittills hade emellertid icke försports några egentliga olägenheter av den turistföreningen medgivna nyttjanderättsupplåtelsen till det mindre området; detta finge åtminstone delvis anses bero på dess närhet till järnvägen, varigenom detsamma faktiskt icke längre kunnat utnyttjas av lapparna. Då emellertid för deras vidkommande någon större ändring i rådande förhållanden icke skulle komma att äga rum, om ansökningen bifölles, funne länsstyrelsen för sin del de av vederbörande lappfogde i ärendet gjorda invändningarna icke vara av sådan beskaffenhet, att de borde stå hindrande i vägen för den gjorda ansökningen. Länsstyrelsen ville emellertid uttryckligen betona, att denna länsstyrelsens ståndpunkt grundade sig på den omständigheten, att det markområde, varom här vore fråga, genom sin närbelägenhet till järnvägen icke kunde utnyttjas av lapparna och därför för dem måste anses vara av mindre betydelse. Det större området däremot begagnades fortfarande av lapparna; deras flyttningvägar korsade detta område, vilket därför allt fortfarande borde vara i kronans ägo.

Vad vetenskapsakademien anfört syntes värt beaktande. Det föreslagna villkoret, att de försålda områdena eller del därav icke finge försälas eller upplåtas utan tillstånd i varje särskilt fall, kunde även hava betydelse ur lappväsendets synpunkt. Ett sådant villkor syntes kunna uppställas enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom.

Länsstyrelsen föresloge vidare, att köpeskillingen beräknades efter 50 kronor per hektar att tillgodoföras Norrbottens lappfond. Avstycknings- och lagfartskostnader borde gäldas av köparen.

Det må i detta sammanhang framhållas, att det av länsstyrelsen till försäljning föreslagna, å kartkopian med röda begränsningslinjer utmärkta området i areal synes omfatta omkring 7,41 hektar.

Turistföreningen har i anledning av vad länsstyrelsen anfört i *påminnelser* yttrat i huvudsak följande:

Föreningen hade icke något att invända mot att dess blivande äganderätt inskränktes till att omfatta allenast ifrågavarande mindre område. Härvid förutsatte föreningen, att hinder från myndigheternas sida icke mötte mot att föreningen fortfarande finge med nyttjanderätt innehava det nu av föreningen disponerade större området. Icke heller hade föreningen något att erinra mot att köpeskillingen beräknades efter 50 kronor per hektar.

Beträffande den av vetenskapsakademien föreslagna klausulen om förbud mot försäljning utan Kungl. Maj:ts tillstånd uttalade turistföreningen den största betänksamhet. Föreningens framställning vore helt föranledd av behovet att kunna genom in-teckning ställa turistanläggningen såsom säkerhet för penninglån, avsett för anläggningens förbättrande. Äganderättsupplåtelsen vore för föreningen utan betydelse, om den skedde under villkor, som förhindrade eller väsentligen försvårade tillgodoseendet av nämnda syfte. Från denna synpunkt syntes villkoret, sådant det av vetenskapsakademien formulerats, vara för föreningen oantagligt. Ett sådant villkor saknade veterligen motsvarighet inom det praktiska livet, och dess rättsliga konsekvenser vore höljda i dunkel såväl beträffande möjligheten över huvud att in-teckna fastigheten som även ifråga om eventuell in-teckningshavares ställning.

Skulle villkoret ske i form av förbehåll om återköpsrätt, vore däremot rättsläget fullt klart. Föreningen ansåge sig emellertid böra betona, att ifrågavarande lagstiftning kommit till användning i så begränsad utsträckning, att man icke hade tillräcklig erfarenhet rörande återköpsvillkorets och det därmed förbundna ändamålsvillkorets återverkan på kreditvärdigheten. Särskilt gällde detta, när lån — såsom i detta fall — måste sökas hos kreditinstitut, som icke vore specialiserade på socialt betonade låneformer. En omständighet, som också förtjänade att beaktas, vore att en turistanläggning i fjälltrakterna naturligen icke i och för sig vore något särskilt eftersträvat kreditobjekt, varför varje villkor, som vore ägnat att verka avskräckande på kreditgivare, kunde göra turistanläggningen värdelös ur belänings-synpunkt.

Bärande motivering hade för övrigt icke lämnats för en begränsning av föreningens dispositionsrätt i händelse försäljning komme till stånd. Både från naturskyddssynpunkt och med hänsyn till lapparnas intresse vore det till försäljning föreslagna områdets nuvarande användning avgörande. Den skada, som en turistanläggning kunde vara ägnad att medföra för naturen, hade i så fall redan skett under den följd av år anläggningen varit i bruk. Vidare syntes lapparna icke kunna hava någon glädje av att kronan framdeles förvärvade det mindre, utmed järnvägen belägna området.

Skulle emellertid statsmakterna icke anse sig kunna medgiva en försäljning annat än med villkor om återköpsrätt för kronan, ville föreningen betona vikten av att det villkor rörande fastighetens användning, som i sådant fall måste uppställas, icke bleve alltför snävt formulerat. Visserligen saknades för närvarande anledning antaga annat, än att fastigheten även för framtiden komme att användas för turiststation eller turisthotell. En förskjutning av turistintresset till andra trakter kunde ju emellertid tänkas, och i sådant fall kunde det för föreningen vara av betydelse att icke vara förhindrad att använda anläggningen för andra ändamål, som vore någorlunda likartade, såsom för vilohem, sanatorium eller annan sjukvårdande verksamhet. Skulle mot förmodan en tendens visa sig till utveckling av industriell rörelse och fast bebyggelse på denna plats, hade föreningen däremot icke någon anledning eller önskan att draga fördel därav, och om ett villkor för användningen skulle uppställas, borde det väl i första hand taga sikte på att giva kronan bestämmanderätten ifråga om en sådan utveckling.

Föreningen hemställde sålunda i första hand att inskränkning i dispo-

sitionsrätten icke måtte föreskrivas och i andra hand att inskränknigen i varje fall icke måtte stipuleras i annan form än såsom villkor om återköpsrätt, därvid tillika hemställdes, att åt villkoret icke måtte givas en icke alltför snäv avfattning.

Kammarkollegiet har i sitt utlåtande anfört bland annat:

Emot upplåtelse till föreningen av ett område av den ungefärliga omfattning länsstyrelsen föreslagit hade kollegiet för sin del intet att invända. Områdets definitiva avgränsning syntes vid blivande avstyckning böra ske efter samråd med föreningen och lappfogden och med aktgivande på, att gränsen icke å någon punkt nådde kanten av Abisko-jokks kanjon och att med området icke följde någon rätt till vatten eller grund i älven.

I och för sig skulle knappast större hinder anses behöva möta för ett överlåtande till föreningen med full äganderätt av berörda område. Den skada för det allmänna, som en upplåtelse kunde tänkas föranleda, skulle, såvitt nu kunde bedömas, vara i huvudsak ökad olägenhet för den renskötsel, som i trakten bedreves av lapparna, samt, eventuellt, ingrepp eller anordningar å området, som verkade störande i naturen.

Redan sedan många år tillbaka hade nomadernas utövning av sin näring därstädes lidit intrång dels genom riksgränsbanans framdragning och dels genom förläggandet dit av turistföreningens stora turiststation. Gent emot dessa olägenheter för några jämförelsevis få individer finge emellertid vägas den allmänna betydelse i ideellt och socialt hänseende samt i den möjlighet till hårdande friluftsliv, som följde av turistföreningens omfattande och betydelsefulla verksamhet. Den omständigheten, att föreningen med full äganderätt förvärvade det begränsade område, varå turiststationernas byggnader vore uppförda, behövde väl icke i och för sig komma att medföra en ökning i den skada, som i förevarande avseenden redan uppkommit. Under den tid föreningen själv dreve rörelsen å turiststationen syntes med innebörden av turistföreningens hela verksamhet överensstämma, att det tillsåges, att intrånget för lapparna och i naturen gjordes så ringa som möjligt. Några ytterligare vådor i sådant hänseende syntes näppeligen vara att befara. Frågan om områdesupplåtelsen måste emellertid ses på lång sikt. Det skulle kunna inträffa, att området av en eller annan anledning — exempelvis en sådan förändring av föreningens verksamhet, att den överläte åt särskilt bolag att driva dess nuvarande hotellverksamhet — i framtiden komme i sådan ägares hand, som i främsta rummet tänkte på områdets ekonomiska utnyttjande.

Förhållandena syntes påkalla, att i ämnet förfores med försiktighet. Härför talade jämväl den prejudicerande betydelse ifrågavarande upplåtelse kunde få med avseende å andra liknande upplåtelse i fjälltrakterna.

Kammarkollegiet ville på grund härav icke motsätta sig länsstyrelsens förslag, att upplåtelsen skedde under kronan förbehållen rätt att jämlikt lagen den 20 juni 1924 (nr 384) om återköpsrätt till fast egendom förvärva området åter, därest det skulle användas för andra ändamål än vid upplåtelsen avsetts. Kollegiet hade hos sakkunnig hört sig för rörande den inverkan ett dylikt vid upplåtelsen förbundet villkor om återköpsrätt kunde hava på värdet av fastigheten såsom kredit-

objekt. Det hade därvid upplysts, att såsom regel vid fastighets försäljning ett dylikt villkor syntes minska intresset för fastighetens förvärvande i händelse av försäljning samt fördenskull även verka nedsättande å fastighetens kreditvärde. Beträffande nu förevarande särskilda fall hade emellertid, under förutsättning att turistföreningen bleve ägare av området, ansetts föreligga sådana särskilda förhållanden, att ett villkor om återköp ej syntes menligt inverka vid långivning med fastigheten såsom säkerhet.

Vad anginge de övriga särskilda villkor, som borde förbindas med en upplåtelse av området med äganderätt, erinrades om de olägenheter — i praktiken visserligen av mindre betydelse — vilka för renskötseln skulle uppstå därigenom, att lapparnas nuvarande rättigheter att förfoga över området skulle i vissa avseenden inskränkas. Enligt renbeteslagen vore å sådan *kronans* mark ovan odlingsgränsen i Norrbottens lappmark, varom här vore fråga, lapparnas rätt att använda marken för sin näring synnerligen vidsträckt. Medgaves det av turistföreningen begärda förvärvet av omhandlade området, komme, vad anginge lapparnas rätt att utnyttja detsamma, att gälla lagens bestämmelser beträffande *enskild* tillhörig mark, vilka innebure en i viss mån begränsad disposition. Sålunda skulle föreningen bliva berättigad att i viss utsträckning utkräva ersättning av lapparna för skada, som deras renar kunde komma att föröva å området (27 § renbeteslagen), varjämte lapparna tillkommande rätt att taga virke i skogen å området till bränsle och annat eget behov skulle i någon mån inskränkas (jfr 46 § renbeteslagen). På grund av upplåtelseområdets jämförelsevis mindre storlek och sistberörda begränsnings obetydliga omfattning syntes i detta sammanhang kunna bortses från lapparnas förlust beträffande begränsad skogsfångst å området. Detsamma gällde inskränknigen av jakträtten.

Däremot syntes böra förebyggas möjligheten, att skadestånd skulle kunna uttagas av lapparna för renskada. Omfattningen av lapparnas skadeståndsskyldighet framginge av 27 § renbeteslagen. 1 mom. 3:dje stycket av nämnda lagrum förutsatte emellertid, att vid upplåtelse av område inom ifrågavarande trakter kunde, lapparna till förmån, meddelas undantag från skadestandsreglerna. Det stadgades sålunda, att ersättningsskyldighet ej ägde rum för skada, som innehavaren av den fastighet, där skadan skett, enligt vid upplåtelsen meddelade bestämmelser själv skulle stå. Förbehåll i förevarande hänseende borde intagas i upplåtelseavtalet. Ett dylikt förbehåll syntes på grund av nyssnämnda lagbestämmelse i och för sig vara tillfyllest att för framtiden skydda lapparnas rätt. Lämpligt syntes emellertid vara att, till vinnande av större publicitet beträffande förbehållet, med stöd av samma lagbestämmelse i samband med avstyckning av området förbehållet upp togas såsom ett därå vilande servitut. Skulle eventuellt denna form icke anses tillämplig, kunde ifrågasättas intagande i avtalet av medgivande för kronan att, med förmånsrätt före annan in-teckning, vinna in-teckning i den försålda fastigheten till säkerhet för befrielse för ren-ägare att utgiva ersättning för av renar å området förorsakad skada i annat fall än då skadan skett i syfte att tillskynda förlust.

Emot den föreslagna köpeskillingen, 50 kronor för hektar, hade kollegiet intet att erinra. Genom de skedda upplåtelseerna med nyttjanderätt av ifrågavarande område från nationalparken kunde området anses

redan hava avskilts därifrån, vadan genom områdets försäljning skada knappast kunde sägas tillfogas nationalparken. Större olägenhet komme däremot, i anslutning till vad ovan anförts, att orsakas lapparna. I överensstämmelse med grunden för 5 § 2 st. renbeteslagen syntes därför ersättningen för området böra disponeras till förmån för lapparna. Med hänsyn till det jämförelsevis obetydliga köpeskillingsbeloppet syntes knappast böra ifrågakomma att fondera detta för att sedan tillgodogöra lapparna räntan. Jämlikt länsstyrelsens förslag syntes beloppet lämpligen kunna tillgodoföras Norrbottens lappfond.

Statskontoret har med hänsyn till arten av turistföreningens verksamhet ansett, att staten borde visa tillmötesgående mot den nu förevarande framställningen, och tillstyrkt bifall till densamma under de villkor, som angivits i kammarkollegiets yttrande. Likaledes har statskontoret tillstyrkt, att köpeskillingen bestämmes efter 50 kronor för hektar. I betraktande av den ringa köpesumman synes ämbetsverket någon erinran icke böra framställas mot att köpeskillingen tillgodoföres Norrbottens lappfond.

Ehuru mot en försäljning, även i den begränsade omfattning, länsstyrelsen föreslagit, principiella erinringar väl kunna göras, anser jag dock, att statsmakterna, med hänsyn till turistföreningens betydelsefulla allmännyttiga uppgift och verksamhet, böra i detta fall visa föreningen tillmötesgående. Jag vill därför förorda medgivande av försäljning till turistföreningen av det markområde, varå turiststationen i Abisko är belägen. Detta område synes böra begränsas på sätt länsstyrelsen föreslagit. Av skäl, som av de hörda myndigheterna framhållits, torde vid försäljningen böra knytas villkor av i huvudsak det innehåll, kammarkollegiet tillstyrkt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles träffa avgörande angående de antydda villkorens närmare utformning.

Anledning till erinran mot den ifrågasatta köpeskillingen eller mot förslaget, att köpeskillingen tillgodoföres Norrbottens lappfond, har icke ansetts föreligga.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ovanberörda, av mig angivna markområde av omkring 7,41 hektar inom Abisko nationalpark må försäljas till svenska turistföreningen på i huvudsak de villkor, som av mig tillstyrkts, ävensom att köpeskillingen må tillgodoföras Norrbottens lappfond.

Departementschefen.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 218.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. A. Charpentier.